

tane postave študirati? To ni za kmeta. To pripada gospodskim uradnikom, ki so za to študirani, ki za to svojo plačilo vlečejo.

Dostaviti še imamo, da se po liberalni srenjski postavi vsaka razsodba, vsaka naložena kazen itd. mora dati spisana. To pa zato, da se dotičen srenjčan zamore pri višji gospodski zoper predstojnika pritožiti, če se mu je zgodila krivica. Tukaj pa pogosto nihče ne ve, kde bi se pritožil: ali pri srenjskem odboru ali pri okrajnem zastopu, pri šolskem ali okrajnem svetovalstvu, pri okrajnem glavarstvu ali pri deželnem odboru. Ne ve niti za Poncija niti za Pilata in tako marsikdo rajši krivico trpi, kakor da bi za pravo gospodsko lovil. Večidel pa predstojniki rajši roke križem polagajo, kakor da bi katerega srenjčana po postavi nadlegovali.

Sploh liberalci so s srenjsko postavo od l. 1864. sami krivi vsega nereda in zmešnjav. To čutijo tudi sami. Zato skušajo njo popraviti. Ali bati se nam je, da še jo bolj zabredejo, kakor iz prva, ker hočejo še večje srenje napraviti. To se nam ravno tako zdi, kakor da bi voznik, ki je preveč naložil in zato v klanci obtičal, sam pri sebi djal: vem kar storim, šel bodem domu po večji in bolj težki voz, potem bo že šlo. No, ne bode šlo ne, ampak zdaj še bo hujše obtičal, kakor poprej.

Odložiti se mora, kar je preveč teže in potem bo „šlo“. Dajte srenjam, kar in kolikor za nje sodi, drugo pa naložite gospodski in zmešnjave bo konec!

Cerkvene zadeve.

Sv. Oče papež Pij IX. so vedno zdravi in bistrega duha. Res čuda pri starčku, kateri gre sedaj v 83. leto svoje starosti in 29. te žavnega papeževanja. Nubeno mesto nima toliko krščanskih, svetih spomenikov, kakor Rim. Zato pa Katoličane hudo žali razsajanje laških frajmaurjev, ki tisočletne spomenikov razdirajo in skrunijo. Ni dolgo tega, kar so hoteli koati svetnikov in marternikov, ki počivajo v podzemeljskih votlinah ali katakombah, kot gnoj prodavati. Človek ne ve, kaj bi rekel na toliko zaničevanje krščanstva! Dobro nam pa deje slišati, da je grof Pianciani osnoval društvo, ki se bode ustavljalo nadalejšnemu skrunjenju svetih reči in časov.

Na sv. Višarje na sveto pot se sedaj lahko pojde za mali denar v kratkih dnevih. Po štajersko-koroški železnici se hitro pridrdra do Trbiža (Tarvis). Od tod je potem le 3 ure do 5646' nad morjem visokih Višarjev. Nazaj se lahko po sanih pripelja v $\frac{1}{2}$ uri do trbiške doline. Od Križevga do roženkranske nedelje stanuje vedno troje duhovnikov pri cerkvi.

Divjaški preganjajo lutrovski Prusi katoliške svoje sobrate in sorojake. Te dni obsodili so 35 žlahtnih gospa in grofic, ker so svojemu škofu v Münsteru bile za godovno poslale vošilno pismo. Nekaj deklet so zaprli, ker so te nekega kaplana, izstopivšega iz kajhe, kder je bil zavolj sv. vere zaprt, lepo z venci sprejele. Škofa Janeževskega, tedaj že 4. škofa, so tudi v zapor odgnali in sedaj nameravajo še škofa Paderbornskega zapreti. Zakaj? Zato, ker sta obadva izpraznjenim faram poslala novih pastirjev. Med tem, ko je pruski kralj s svojimi minisuri vred pri tajnem društvu frajmaurerjev vpisan, zatirujejo in zapirajo skoro vsa katoliška društva.

To pa Katoličane nič ne straši. Marveč bolj, kakor luteran in frajmaurar pritiska, tem bliže se čutijo sijajnej zmagi. Bog daj! Struna prenapeta pokne. —

V zedinjenih državah severne Amerike in na Angleškem se vlada nič ne briga: ali kaj veruješ ali ne; ondij je vsakemu na prosto voljo dano, kar hoče verovati in katoliška Cerkva ondij uživa — svobodo. Ministri ne postavljajo niti škofov niti fajmoštrov, jih ne plačujejo pa tudi ne zavirujejo. In glejte, ondij raste sv. Cerkva od leta do leta. Poroča se, da je l. 1790. bilo v severni Ameriki samo 14 cerkev in 21 duhovnov. Zdaj štejemo 47 škofijskih sedežev in 4250 drugih cerkev in više 1700 večjih kapel — vrh tega pa še 138 meniških in 383 nunskih samostanov. Kder se posvetna vlada ne vtika v cerkvene zadeve, ondij je za krščanstvo najbolj dostojno in za sv. Cerkvo najboljše.

Katoliški Angleži imajo za svoje otroke lastne katoliške šole, kder vsakega nevernega in pohujšljivega učitelja odstavijo in kot kozla zapodijo. Takisto ravnaajo tudi pri svojih latinskih in realnih šolah. Ravno zdaj stavijo tudi lastno katoliško vseučilišče v Londonu. Ni pa slišati, da bi katoliško odrejeni Angleži bili bolj „tumasti“ ali menj prebrisani od drugih.

Čudežna devica živi sedaj v Belgiji blizu francoske meje. Stara je 24 let. Ima na svojem telesu znamenja Gospodovih 5 krvavih ran in trnjeve krone in odrtine križeve nad desno ramo. Vsak petek teče iz ran prava kri, akoravno ni najti niti najmenjšega vrezlaja v kožo ali žile. Vsak petek popoldan je zamaknjena. Tri leta ne jê nič, ne pije nič, ne spi nič, in vendar dela, razun petka, vsak dan marljivo in veselo. Edino sv. Rešno Telo jo hrani. Vsi, kateri jo vidijo, strmijo nad tem čudežem božje milosti... svetnico. Ime njej je: Lojza Lateau (Lató). Mogoče, da „Sl. Gosp.“ prilično več poroča o tej devici. —

V našej škofiji umrlo je letos že 12 duhovnikov.

Novih bo pa nameščenih le 9, in drugo leto še menje. Zato se že sedaj posvetuje, kde bi se dal kak kaplan vzeti in nja mesto prazno pustiti?

Gospodarske stvari.

Nov sovražnik vinske trte.

1. Vinogradom preti ali žuga mnogo sovražnikov. Preostrta zima, spomladanska slana ali mraz, led ali toča, trtini hrošči, smod itd. Tem se sedanje dni pridružuje nov sovražnik. Hujši in pogubniši je od vseh navedenih. Pravi se mu: trsova uš. Učeni jo imenujejo: *phylloxera vastatrix*, t. j. listježrtka pogubljivka.

Iz prva nje ni bilo pri nas. Pritepla je se v Evropo po trsovi, katero so k nam dovažali iz Amerike okoli l. 1863—1864. Požrešni mrčes je se že grozno daleč po Evropi razplodil in razširil: na Portugalskem, Španjskem v Irlandiji, na Angleškem in Nemškem. Tudi k nam v Avstrijo je že prodril. Imajo ga v glasovitih vinogradih klosterneuburških blizu Dunaja. Vendar najbolj razširjena je trsova uš na Francoskem. Više 1000 hektarov, t. j. 1737 oralov vinogradnih je ugonobila in pokončala. V začetku vidi se tu pa tam trs, da nekako hira, medli in boleha. Listje se suši. Čem dalje postaja bolj žolto in rjavo. Rozge pred časom zorijo. In če rozgo iz zemlje potegneš, potem najdeš korenino iztrohujeno, po njeznih in tenkih koreninicah pa polno gumbic in vozljav. Na jesen se posuši ves vinograd. Videti je, kakor da bi ga z velim brezovim listjem pokrili. —

2. Misliti se da, kako so se ljudje morali prestrašiti, kedar so grozno prikazen prvič gledali. Strmeli so pa tem bolj, ker nihče ni vedel, kaj bi bilo tej nesreči vzrok? Nihče novega sovražnika ni poznal. Ugibali so eno, ugibali so drugo. Pravega vzroka dolgo nobeden ni zadel. Naposled se posreči Francozu: Planehon-u na sovražnika naleteti l. 1868. Dal je nek bolen trs varčno z lopato iz zemlje vzdignoti. Potem je z drobnogledom (mikroskopom) pazljivo preiskavati začel njegovo koreninje. In zdaj je kmalu našel, kako so koreninice bile z rjavimi lišami ovite. Te rjave liše bile so sestavljene ali nabrane iz veliko 1000 malih mrčesov, podobnih rožnim ušicam. Le za polovico manjše so od teh. Takisto so zdaj našli pri vseh bolenih trsah — sovražnik je bil iztaknjen — trsova uš ali *phylloxera vastatrix*.

3. Trsova uš je dvojna. Prve so samice brez perutnic, in so podobne rjavemu prosenemu zrnu. Nekoliko jih živi po trsovem listju. Tukaj se na spodnji listovi ploskvi zapredejo v majhne mehece. V teh najdemo 1—3 mlade uši in ravno toliko jajčic. Vendar navadno živi in se plodi ta mrčes na trsovem koreninovi, posebno na bolj njeznih in tenkih koreninicah. Tukaj se uši zelo

gosto nasadijo in zajedajo pijoče in srkajoče trtin sok. Hitro v spomladi začnejo se ploditi in množiti. Samica nalega vsak drugi dan po 20 rjavih jajčic. Čez 5—6 dni izlezejo mlade ušice. Te iz prva nemirno sem in tja letajo, dokler ne najdejo jim ugodnega prostora, kder se v koreninino kožico zarijejo. V 4 tednih se 3—4 krat levijo. Zdaj so dorastle in se začnejo ploditi, kakor njih matere. Ako se tedaj vse ove uši ugodno plodijo, tedaj naleže ena uš v 6 mesecih po 1500 jajčic. In če se potem jeni zarod enako ugodno plodi, tedaj se iz ene uši v pol letu zaplodi višje 100 milijonov uši — strahovito število!

Teh brezštevilnih uši pogine na zimo vse, razun poslednjega in najštevilnišega zaroda. Ta preživi zimo, da na spomlad zopet daleč plodi in širi požrešni mrčes. Med samicami zapazili so nekoliko manjših, bolj živahnih, temno-rjavih uši. Te imajo za samce. Konec julija se prikažejo krilate uši. Imajo dvoje večjih in dvoje manjših, jako tenkih perutnic. Ljudje mislijo, da ove uši perutnice dobivljajo v ta namen, da se daleč in hitreje zamorejo razširiti. Tukaj se vsedejo na trsove listke in jim navesijo svojih jajčic. Iz teh izlezejo uši brez perutnic, ki se potem preselijo na trsovo koreninje.

Iz rečenega pa je jasno, kako hudega sovražnika da smo iz Amerike dobili. Njegova nevarnost je tem večja, ker še do sedaj nihče ni izumil zdatnega pomočka zoper trsovo uš. Vsi poskusi so spodleteli. Edino, kar je pomagalo, je 6' visoko poplavljenje vinograda z vodo ali pa popolno izravanje vinske trte, t. j. pokončanje vinograda. Slovencem pa nasvetujemo pazljivost pri nakupovanju tuje trsovine (Ausländer) posebno iz klosterneuburških trsovnice.

0 svinjah in o svinjereji nekaj. Reči moramo, da slovenske gospodinje poslednji čas bolj pazijo na preimeitno rejo svinj. Marsikateri so te živali jako priljubljene. Skrbno jim kuha in pari. Časih tudi zmazne v klet, kder ima gospodar hranjeno zrnje ter potegne ječmena ali koruze. Vsaj vč, kako ječmen in koruza, kuhan krompir, svinjam tekne. Nekatere mešajo v pomivje tudi zašrotano lečo in bob, leneno seme, otrobe itd. In če svinjeta gladko rastejo, tedaj časih ponosna pred njimi postoji in si misli: ali je v soseski kde gospodinja, ki bi imela take prešiče?

Le nekaj je pri svinjah, kar se mnogim gospodinjam celo nepotrebno zdi — snaga. Mislijo, da svinja brez nesnage in blata biti ne sme. Ali to je popolnem krivo. Tudi svinjam tekne in dobro deže — snaga. Veliko se pozna, če gospodinja svojim svinjam po letu za kopeljo poskrbi in s hladno vodo poliva, po zimi pa s toplo vodo umiva. Ker naše gospodinje tega navadno ne delajo, zato tudi nimajo bolj teških svinj, kakor po 150—180 funtov, akoravno jim drugače dobro strežejo. Angleške gospodinje so jim tukaj daleč na-